

Вечір пам'яті Івана Гавриловича Шовкопляса

Минуло три роки, як пішов із життя видатний український історик, археолог, історіограф та бібліограф, заслужений діяч науки і техніки України Іван Гаврилович Шовкопляс.

У квітні, напередодні його дня народження, в НБУВ відбулася зустріч колег-науковців, друзів, присвячена пам'яті вченого, й водночас презентація книжки дослідника, що вийшла з друку, — бібліографічного покажчика «Археологія України. 1981—1990 рр.» (видавець — Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

З добрими словами-спогадами про свого вчителя й колегу виступили: завкафедрою археології Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка, проф., д. і. н. М. І. Гладких; співробітники Інституту археології НАН України: заввідділом первісної археології проф., д. і. н. Л. Л. Залізняка; заввідділом давньоруської та середньовічної археології проф., д. і. н. О. П. Моця; пров. н. с. установи, чл.-кор. Німецького археологічного інституту, д. і. н. Є. В. Черненко й заввідділом Національної бібліографії Інституту української книги НБУВ, проф., д. і. н. В. Ю. Омельчук та ін.

— Творчий доробок Івана Гавриловича в науку величезний, — наголосив заступник генерального директора НБУВ, к. і. н. А. Г. Бровкін, — він співавтор понад 600 наукових праць з археології, історії та бібліографії, ряду колективних, узагальнюючих робіт. Як учений, дослідник І. Шовкопляс визнаний у багатьох країнах. Його наукові дослідження започаткували новий напрям у археології. Йдеться про такі розкопки стоянок доби пізнього палеоліту на території України, як Радомишльська на Житомирщині, Мізинська на Черкащині та Добранічівська на Київщині. Завдяки розвідкам І. Г. Шовкопляса вдалося відтворити характер пізньопалеолітичних жителів.

Підсумки експедиційних розробок на значній площі Радомишльської, повні дослідження Мізинської та розкриття площі Добранічівської стоянок у 1953—1970 рр. дозволили йому та його колегам висунути й обґрунтувати ряд положень і висновків стосовно тієї доби.

Працюючи в Бібліотеці з 1973 р., — продовжив А. Г. Бровкін, — Іван Гаврилович підготував ряд ґрунтовних робіт, які поповнили золотий фонд вітчизняної історичної, бібліотечнознавчої та бібліографознавчої науки.

— Потреба реалізувати великий запас творчої енергії, — зазначив проф. М. І. Гладких, — спробувати свої сили в різних аспектах творчості дали вченому можливість поринути у царину академічної музейної справи. Чітко вибудована Шовкоплясом її концепція й досі не має аналогів у світі.

Заснований ним 1977 року унікальний музей «Добранічівська стоянка» неодноразово включався до програм екскурсій міжнародних форумів з археології й геології, добре відомий багатьом ученим світу.

— На жаль, тривалі, а тим більше повні експедиційні дослідження пам'яток здійснюються повільно. Тому віримо, — наголосив промовець, — що ця книга не буде останньою виданою, оскільки залишився величезний архів І. Г. Шовкопляса — креслення, малюнки, неопубліковані матеріали, пов'язані з Радомишлем; продовжуються розкопки стоянки поблизу с. Ключи, що на Чернігівщині.

— Людина енциклопедичних знань, Іван Гаврилович Шовкопляс, — підкреслив В. Ю. Омельчук, — вніс свою лепту у введення до наукового та культурного обігу масивів нашої книгозбірні, що відбулося в ряді праць, посібників, публікацій. Не одне покоління студентів навчалося за його підручником «Основи археології» і не одне покоління вчених завдячуватиме Івану Гавриловичу за титанічні зусилля на бібліографічній ниві.

«Археологія України: Бібліографічний покажчик, 1981—1990 рр.» — явище в Національній бібліографії. Він містить понад 6,2 тис. бібліографічних описів, узагальнену літературу з археології за 60 років і є органічним продовженням праць за 1918—1980 рр. Проте до нього включені й роботи, котрі з різних причин не враховані в попередньому посібнику.

Видати його було складно, — зауважив В. Омельчук, — проте вкрай необхідно для науки. Він містить праці з відповідних розділів історії та первіснообщинного ладу, античності й середніх віків, історії мистецтва та архітектури, етнографії і лінгвістики тощо.

Увесь масив переглянуто автором *de visu*.

Покажчик підготовлено українською мовою, але праці в ньому розміщені за змішаною українсько-російською абеткою прізвищ авторів та назв праць. Опубліковані ж іноземними мовами — розташовано в кінці списків робіт авторів, надрукованих українською і російською мовами.

Книга містить тематичний, предметний та географічний покажчики.

Щиру подяку всім, хто брав участь у підготовці видання до друку, висловила сподвижниця і дружина вченого, н. с. Національного історичного музею України, засл. працівник культури України Ганна Михайлівна Шовкопляс.

*Лілія Вишневецька,
редактор II категорії
науково-видавничого відділу НБУВ*